

საქართველოს პარლამენტის

დადგენილება

„2020–2030 წლებისთვის საქართველოს ახალგაზრდული პოლიტიკის კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ

საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტის 132-ე მუხლის მე-2 და მე-5 პუნქტების შესაბამისად, საქართველოს პარლამენტი ადგენს:

1. დამტკიცდეს „2020–2030 წლებისთვის საქართველოს ახალგაზრდული პოლიტიკის კონცეფცია“.

2. დაევალოს საქართველოს მთავრობას:

ა) 2021 წლის 1 აპრილამდე შეიმუშაოს „2020–2030 წლებისთვის საქართველოს ახალგაზრდული პოლიტიკის კონცეფციის“ (შემდგომ – კონცეფცია) განხორციელების სამოქმედო გეგმა (შემდგომ – სამოქმედო გეგმა), რომლითაც განისაზღვრება შესაბამისი ღონისძიებები და მათი განხორციელებისთვის პასუხისმგებელი დაწესებულებები;

ბ) საერთო კოორდინაცია გაუწიოს კონცეფციისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელებასა და მონიტორინგს.

3. ეთხოვოთ მუნიციპალიტეტებს, მათი უფლებამოსილების ფარგლებში ხელი შეუწყონ კონცეფციით განსაზღვრული სტრატეგიული პრიორიტეტებისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელებას.

4. ეს დადგენილება ამოქმედდეს გამოქვეყნებისთანავე.

საქართველოს პარლამენტის
თავმჯდომარე

არჩილ თალაკვაძე

თბილისი,

17 ივლისი 2020 წ.

N7054-რს

2020–2030 წლებისთვის საქართველოს ახალგაზრდული
პოლიტიკის კონცეფცია

(ახალგაზრდებისთვის, ახალგაზრდებთან ერთად და ახალგაზრდების მიერ)

სარჩევი

I. შესავალი

II. სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მიზანი

III. სტრატეგიული პრიორიტეტები

1. საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიულ პროცესებში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობა
2. ახალგაზრდების განვითარებისა და მათი პოტენციალის რეალიზების ხელშეწყობა
3. ახალგაზრდების ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა
4. ახალგაზრდების ეკონომიკური გაძლიერება
5. ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მართვის სრულყოფა

IV. კონცეფციის განხორციელება და მონიტორინგი

I. შესავალი

ახალგაზრდობა არის საზოგადოების მნიშვნელოვანი სეგმენტი, რომელსაც ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში წვლილის შეტანის დიდი პოტენციალი აქვს. ამ პოტენციალის სრულად რეალიზებისთვის აუცილებელია, სახელმწიფომ შექმნას სათანადო პირობები, მყისიერად უპასუხოს ახალგაზრდების წინაშე არსებულ გამოწვევებს, განახორციელოს თანამიმდევრული, საჯარო და ინტეგრირებული სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკა ახალგაზრდებისთვის და ახალგაზრდებთან ერთად. აღნიშნული პოლიტიკა უნდა ეფუძნებოდეს ადამიანის უფლებების, გენდერული თანასწორობისა და გარემოს დაცვის პრინციპებს. მნიშვნელოვანია, ახალგაზრდები, როგორც საზოგადოების სრულფასოვანი წევრები, აქტიურად ჩაერთონ და მონაწილეობა მიიღონ საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში, რათა წვლილი შეიტანონ ქვეყნის განვითარებაში.

2014 წელს საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა „საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტი“, რომლის განხორციელებამ ხელი შეუწყო ახალგაზრდების გაძლიერებას და საფუძველი ჩაუყარა აღნიშნულ სფეროში სახელმწიფოს სისტემურ მიდგომას. მიღწეული პროგრესის მიუხედავად, ახალგაზრდების წინაშე კვლავ მწვავედ დგას არაერთი გამოწვევა, რომლებიც ფიზიკურ და ფსიქიკურ ჯანმრთელობას, განათლებას, დასაქმებას, რესურსებისა და შესაძლებლობების ხელმისაწვდომობას, საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში მონაწილეობას უკავშირდება. ახალგაზრდული პოლიტიკა სხვადასხვა სექტორს ეხება. ამდენად, სახელმწიფოს ამოცანაა ახალგაზრდული პოლიტიკის ეფექტიანი მართვა და კოორდინაცია ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე. ახალგაზრდების წინაშე არსებულ გამოწვევათა უფლებელყოფა ქვეყნის განვითარებაზე დადებითად არ აისახება, კერძოდ, ეკონომიკური, უსაფრთხოებისა და დემოგრაფიული კუთხით. აღნიშნული ამოცანების შესასრულებლად პრობლემების მყისიერად გადაჭრისთვის, აგრეთვე სათანადო სახელმწიფო რესურსის 14–29 წლის მოზარდებისა და ახალგაზრდების ადამიანურ კაპიტალში ინვესტირებისთვის საქართველოს პარლამენტმა შეიმუშავა და დაამტკიცა „2020–2030 წლებისთვის საქართველოს ახალგაზრდული პოლიტიკის კონცეფცია“ (შემდგომ – კონცეფცია).

კონცეფცია ემსახურება:

- ა) ახალგაზრდების ჯანმრთელობის დაცვისთვის, სოციალურ-ეკონომიკური კეთილდღეობისთვის, მრავალმხრივი განვითარებისა და თვითრეალიზებისთვის ხელსაყრელი პირობების შექმნას;
- ბ) საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიულ პროცესებში ახალგაზრდების სრულფასოვანი მონაწილეობისთვის შესაბამისი პირობების შექმნის უზრუნველყოფას;
- გ) ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის

მართვის სისტემის სრულყოფას.

კონცეფციით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად კონცეფცია განსაზღვრავს 5 სტრატეგიულ პრიორიტეტს და 22 მოსალოდნელ შედეგს, რომელთა შესრულებისთვის პასუხისმგებელი არიან საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებები. აღნიშნული მიზნების მისაღწევად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საერთაშორისო და დონორ ორგანიზაციებთან, აგრეთვე სამოქალაქო და სხვა სექტორებში მოქმედ დაინტერესებულ მხარეებთან მჭიდრო თანამშრომლობა.

კონცეფციის შემუშავებამდე საქართველოს 12 მუნიციპალიტეტში 300-მდე 19-29 წლის ახალგაზრდასთან გაიმართა საკონსულტაციო შეხვედრები, აგრეთვე ჩატარდა 1400-მდე 14-18 წლის მოზარდის ელექტრონული გამოკითხვა. მათი შედეგები გათვალისწინებულია კონცეფციაში. ამასთანავე, კონცეფციაში ასახულია სამოქალაქო სექტორში მოქმედი და სხვა დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებები.

კონცეფცია შეიმუშავა საქართველოს პარლამენტის სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტმა გაეროს სააგენტოების (UNFPA, UNICEF, UNDP, UNIDO, ILO) ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით, აგრეთვე კომიტეტთან არსებული სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მონიტორინგის და განვითარების სამუშაო ჯგუფის, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ახალგაზრდობის სააგენტოს და USAID-ისა და UNAG-ის პროგრამის – PITA-ს აქტიური ხელშეწყობით.

კონცეფცია ეფუძნება შემდეგ დოკუმენტებს და შესაბამის პრინციპებსა და მიდგომებს:

1. საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი საერთაშორისო პოლიტიკური და სამართლებრივი ვალდებულებების განმსაზღვრელ დოკუმენტებს. მათ შორისაა:

ა) ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია;

ბ) ბავშვის უფლებების კონვენცია;

გ) ერთი მხრივ, საქართველოსა და, მეორე მხრივ, ევროკავშირსა და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება;

დ) გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები (მდგრადი განვითარების დღის წესრიგი 2030 წლისთვის);

ე) გაეროს ახალგაზრდული სტრატეგია (ახალგაზრდობა – 2030) „მუშაობა ახალგაზრდებისთვის და ახალგაზრდებთან ერთად“;

ვ) ახალგაზრდული პოლიტიკისა და პროგრამების თაობაზე ლისაბონის დეკლარაცია;

ზ) მოსახლეობისა და განვითარების საერთაშორისო კონფერენციის 25 წლისთავისადმი მიძღვნილ ნაირობის სამიტზე (Nairobi Summit on ICPD25) მიღებული ნაირობის განცხადება;

თ) ევროპის საბჭოს ახალგაზრდული სექტორის სტრატეგია – 2030;

ი) ევროპის საბჭოს რეკომენდაციები ახალგაზრდულ პოლიტიკასთან დაკავშირებით, კერძოდ: CM/Rec(2017)4, CM/Rec(2016)7, CM/Rec(2015)3, CM/Rec(2010)7, Rec(2006)14, Rec(2004)13, Rec(2003)8;

კ) შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენცია.

2. ეროვნულ სამართლებრივ და პოლიტიკურ დოკუმენტებს. მათ შორისაა:

ა) საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტი;

ბ) საქართველოს დემოგრაფიული უსაფრთხოების კონცეფცია;

გ) საქართველოს დედათა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის ხელშეწყობის 2017-2030 წლების ეროვნული სტრატეგია;

დ) „მდგრადი განვითარების მიზნების ეროვნული დოკუმენტის თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 12 ნოემბრის განკარგულება;

ე) საქართველოს პარლამენტის სტრატეგია მდგრადი განვითარების მიზნების განხორციელების ხელშეწყობისა და მონიტორინგისათვის.

II. სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მიზანი

კონცეფციით გათვალისწინებული სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, სადაც უზრუნველყოფილია ახალგაზრდების, როგორც საზოგადოების სრულფასოვანი წევრების, მონაწილეობა, ღირსეული დასაქმება, ჯანმრთელობის დაცვა და კეთილდღეობა, მათთვის თანაბრად ხელმისაწვდომია ინფორმაცია, რესურსები და განვითარების შესაძლებლობები.

III. სტრატეგიული პრიორიტეტები

1. საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიულ პროცესებში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობა

ეს სტრატეგიული მიმართულება ესადაგება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-16 მიზანს. ახალგაზრდების მონაწილეობა საერთაშორისო და ეროვნული დოკუმენტებით აღიარებული უფლებაა. „ადგილობრივ და რეგიონულ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ახალგაზრდების მონაწილეობის შესახებ“ ევროპული ქარტიის თანახმად, საზოგადოების დემოკრატიულ ცხოვრებაში მონაწილეობა უფრო მეტია, ვიდრე არჩევნებში ხმის მიცემა ან საკუთარი კანდიდატურის დაყენება. მონაწილეობა და აქტიური მოქალაქეობა გულისხმობს უფლებების, საშუალებების, შესაძლებლობებისა და ვალდებულებების ქონას, აგრეთვე, საჭიროების შემთხვევაში, მხარდაჭერას გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში სათანადო მონაწილეობისთვის.

სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს ახალგაზრდების აქტიურ და პასუხისმგებლობის მქონე მოქალაქეებად ჩამოყალიბებას.

საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიულ პროცესებში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო გადადგამს შესაბამის ნაბიჯებს შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

მოსალოდნელი შედეგი 1.1. გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში ახალგაზრდების მონაწილეობა გაზრდილია

საქართველოში ახალგაზრდების 90.4%-მა იცის, რომ მათ აქვთ გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში მონაწილეობის უფლება, თუმცა მათი რეალური მონაწილეობის დონე ძალიან დაბალია და ყოველწლიურად იკლებს (2014 წელს შესაბამისი მაჩვენებელი 10.9% იყო, ხოლო 2016 წელს – 6%). საკონსულტაციო შეხვედრებზე ახალგაზრდები აღნიშნავენ, რომ სახელმწიფო სტრუქტურებთან მათი თანამშრომლობა სპორადული და არათანამიმდევრულია. არსებობს ნდობის დეფიციტიც, რომელიც განსაკუთრებით მწვავეა მუნიციპალიტეტების დონეზე. ახალგაზრდები გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესზე რეალურ გავლენას ვერ ახდენენ იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ეს გადაწყვეტილებები მათ უკავშირდება. აქედან გამომდინარე, მათი მოტივაცია, აქტიურად იყვნენ ჩართული დემოკრატიულ პროცესებში ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე, დაბალია.

ამ მიზნების მისაღწევად ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე სახელმწიფო ორგანოებმა ახალგაზრდებს მათი სამოქალაქო უფლებებისა და ვალდებულებების, აგრეთვე აღნიშნულ პროცესებში მონაწილეობის გზებისა და მეთოდების შესახებ მეტი ინფორმაცია უნდა მიაწოდონ. საჭიროა შეიქმნას ახალგაზრდების რეალური მონაწილეობის ხელშეწყობის მდგრადი, სისტემური მექანიზმები (ახალგაზრდული საბჭოები, თანამენეჯმენტის მოდელები, სტრუქტურული დიალოგი ან/და სხვა),

რათა მათი მონაწილეობა იყოს არა სპონტანური, არამედ მუდმივი და თანამიმდევრული.

მოსალოდნელი შედეგი 1.2. მოხალისეობრივ საქმიანობაში ახალგაზრდების ჩართულობა გაზრდილია

საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინდიკატორია მათი მოხალისეობრივ საქმიანობასა და შესაბამის პროცესებში ჩართულობა.

2014–2016 წლებში საქართველოში დაფიქსირდა ახალგაზრდების მოხალისეობრივ საქმიანობაში ჩართულობის ზრდის ტენდენცია – იგი 24.3%-დან 27%-მდე გაიზარდა. მნიშვნელოვანი მიღწევა იყო 2015 წელს „მოხალისეობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღება და ამ სფეროში საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს მიერ 2015–2018 წლებში სახელმწიფო პროგრამის – „საქართველოს მოხალისის“ განხორციელება.

ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან კონსულტაციების შედეგად გამოიკვეთა, რომ მითითებული კანონი მოხალისისა და მასპინძელი ორგანიზაციის წახალისების მექანიზმებს არ ითვალისწინებს, რაც ფორმალურ მოხალისეობას მნიშვნელოვნად აფერხებს. ახალგაზრდებთან კონსულტაციების დროს კი მათ აღნიშნეს, რომ საზოგადოებას მოხალისეობის მნიშვნელობა და დადებითი შედეგები სათანადოდ გაცნობიერებული არ აქვს. ამ კუთხით განსაკუთრებით იკვეთება მოხალისეობრივ პროგრამებში ახალგაზრდების ჩართულობის მიმართ მშობლების თაობის უარყოფითი განწყობა და უნდობლობა.

აღნიშნული მიმართულებით საქართველოს აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ უნდა შეიმუშაოს მექანიზმები მოხალისეობის ფაქტორებისა (ახალგაზრდა, ორგანიზაციული სტრუქტურა) და მოხალისეობრივი პროგრამებისთვის ბიძგის მისაცემად და უზრუნველყოს მათი ქვეყნის კანონმდებლობაში ასახვა. მნიშვნელოვანია საზოგადოებისთვის მოხალისეობისა და მისი დადებითი შედეგების შესახებ მეტი ინფორმაციის მიწოდება და მისი ცნობიერების დონის ამაღლება. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს სახელმწიფოს მიერ ფორმალური მოხალისეობის განვითარების ხელშეწყობი ეკოსისტემის შექმნა.

მოსალოდნელი შედეგი 1.3. ქვეყნის მასშტაბით სახელმწიფო მხარდაჭერა ხელმისაწვდომია ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და საინიციატივო ჯგუფებისთვის

საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზაა მათი პროექტებისა და ინიციატივების განხორციელება. საკუთარი იდეების განვითარებითა და რეალიზებით ახალგაზრდებს არა მხოლოდ საზოგადოების განვითარებაში შეაქვთ წვლილი, არამედ პირად გამოცდილებას იმდიდრებენ და კომპეტენციებს იუმჯობესებენ.

დღეს ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და საინიციატივო ჯგუფების პროექტები მეტწილად საერთაშორისო ფონდების მხარდაჭერით ხორციელდება. სახელმწიფო მხარდაჭერა გამოიხატა 2012–2017 წლებში საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს ბავშვთა და ახალგაზრდობის განვითარების ფონდის დაფინანსებით, რომლის ფარგლებშიც 100-ზე მეტი პროექტი განხორციელდა.

2019 წლიდან აღნიშნული ფონდის ფუნქცია საჯარო სამართლის იურიდიულმა პირმა – ახალგაზრდობის სააგენტომ შეითავსა. ეს არის ცენტრალურ დონეზე ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და საინიციატივო ჯგუფების მხარდაჭერის მექანიზმი. მნიშვნელოვანია, სახელმწიფო მხარდაჭერის ფარგლებში თემატური პრიორიტეტების არეალი გაფართოვდეს და ახალგაზრდების ინტერესთა უფრო ფართო სპექტრი მოიცვას.

მუნიციპალიტეტების დონეზე ახალგაზრდების იდეებისა და ინიციატივების მხარდაჭერა და თანადაფინანსება არასისტემურია. დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, მუნიციპალიტეტი მატერიალურ რესურსებს გამოყოფს უფრო ახალგაზრდების მიმართვის საფუძველზე, ვიდრე რეგულარული საგრანტო პროგრამების ფარგლებში.

იმისთვის, რომ ახალგაზრდულ ორგანიზაციებსა და საინიციატივო ჯგუფებს სახელმწიფო მხარდაჭერაზე ხელი მეტად მიუწვდებოდეთ, სახელმწიფო უწყებებმა ხელი უნდა შეუწყონ საგრანტო პროგრამების ან/და დაფინანსებისთვის საჭირო სხვა პროგრამების განხორციელებას როგორც ცენტრალურ, ისე მუნიციპალიტეტების დონეზე.

2. ახალგაზრდების განვითარებისა და მათი პოტენციალის რეალიზების ხელშეწყობა

ეს სტრატეგიული მიმართულება ესადაგება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-4 მიზანს. არსებული გამოცდილება მოწმობს, რომ ახალგაზრდებს დამოუკიდებელი ცხოვრების დაწყების პროცესში განსაკუთრებული მხარდაჭერა სჭირდებათ. ახალგაზრდების დასაქმების საკითხებზე ჩატარებული კვლევები ადასტურებს, რომ სწავლის დასრულების შემდეგ შრომის ბაზარზე ინტეგრირებისთვის ახალგაზრდა თაობები სულ უფრო გრძელ და რთულ გზას გადიან. ამ გზის დასაძლევად მათთვის ცხოვრების დამოუკიდებლად წარმართვის უნარების ათვისებას არსებითი მნიშვნელობა აქვს.

ახალგაზრდების გაძლიერებისთვის აუცილებელია, ფორმალური საგანმანათლებლო პროგრამების გარდა, არსებობდეს ალტერნატიული მექანიზმები, რომლებიც მათ საკვანძო კომპეტენციების განვითარებისა და პრაქტიკული უნარების ათვისების შესაძლებლობას მისცემს, აგრეთვე ხელს შეუწყობს თავდაჯერებულობის განმტკიცებასა და შემოქმედებითი, კრიტიკული აზროვნების ჩამოყალიბებაში.

ევროკავშირის ახალგაზრდული სტრატეგიის (2019–2027) თანახმად, ერთ-ერთი ასეთი მექანიზმია არაფორმალური განათლება. ამ ინსტრუმენტის მეშვეობით შესაძლებელია ახალგაზრდების გაძლიერება, საზოგადოებაში ინტეგრირება და თანამედროვე შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი კომპეტენციებით აღჭურვა, აგრეთვე მათი მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა. არაფორმალურ განათლებას პიროვნების განვითარებაში განსაკუთრებული წვლილი შეაქვს და მას ფორმალური განათლება ვერ ჩაანაცვლებს. ახალგაზრდული საქმიანობის წარმატებით განხორციელებას და არაფორმალური განათლების პროცესში ახალგაზრდების აქტიურ ჩართვას არაერთი დადებითი შედეგი აქვს: უნარებისა და შესაძლებლობების განვითარება (ადამიანური კაპიტალი); პოზიტიური ურთიერთობების დამყარება (სოციალური კაპიტალი); ქცევის (მაგალითად, ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემცველი ქცევის) შეცვლა (ჯანმრთელობის ხელშეწყობა); ყველა სფეროში შესაძლებლობების მობილიზება (პიროვნული ზრდა).

ახალგაზრდების განვითარებისა და მათი პოტენციალის რეალიზების ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო გადადგამს შესაბამის ნაბიჯებს შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

მოსალოდნელი შედეგი 2.1. საქართველოში დანერგილია და ამოქმედებულია ახალგაზრდული მუშაკის ინსტიტუტი

ფორმალური განათლების სისტემის, ოჯახისა და სამსახურის მიღმა ახალგაზრდულ საქმიანობაში ჩართულია ახალგაზრდული მუშაკი. ამ საქმიანობაში მისი მონაწილეობა, სხვა ამოცანების შესრულებასთან ერთად, მიზნად ისახავს ახალგაზრდებისთვის სწავლასთან დაკავშირებული საკვანძო კომპეტენციების განვითარების ხელშეწყობას. საქართველოში ახალგაზრდული მუშაკის პროფესია აღიარებული არ არის, თუმცა არაფორმალურ საგანმანათლებლო სივრცეში ბევრი ადამიანი აქტიურად მუშაობს ახალგაზრდებთან ჰობი-ცენტრების, მასობრივი სპორტის, კულტურულ-შემოქმედებითი წრეებისა და საზაფხულო ბანაკების ფარგლებში. საკონსულტაციო შეხვედრებზე ახალგაზრდებმა აღნიშნეს არაფორმალური განათლების შესაძლებლობების სიმწირე, ერთფეროვნება და დაბალი ხარისხი როგორც რეგიონების ცენტრების, ისე მუნიციპალიტეტების დონეზე. ამ პრობლემას აღრმავებს ახალგაზრდული მუშაკის პროფესიისა და შესაბამისი პროფესიული საქმიანობის სტანდარტის არარსებობა. ახალგაზრდული მუშაკის მომზადების აკადემიური სასწავლო პროგრამები ხელმისაწვდომი არ არის. არსებული, პრაქტიკოსი ახალგაზრდული მუშაკების გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების შესაძლებლობებიც მწირია. ამის შედეგად ახალგაზრდული საქმიანობის ხარისხი არ შეესაბამება ახალგაზრდების საჭიროებებსა და მოთხოვნებს.

ასოცირების შესახებ შეთანხმების ფარგლებში საქართველომ აიღო ვალდებულება, ხელი შეუწყოს თანამშრომლობას ახალგაზრდობის პოლიტიკის, ახალგაზრდებისა და ახალგაზრდა დასაქმებულთა არაფორმალური განათლების სფეროში, აგრეთვე ახალგაზრდულ საქმიანობას, ახალგაზრდული მუშაკის ინსტიტუტის განვითარებას.

აღნიშნული მიმართულებით სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს სათანადო სამართლებრივი ბაზის

განვითარება, ახალგაზრდული საქმიანობის ხარისხის სტანდარტისა და აპრობირებული საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვა, აგრეთვე ახალგაზრდული მუშაკის პროფესიის აღიარება და შესაბამისი პროფესიული საქმიანობის სტანდარტის შემუშავება. უნდა შეიქმნას შესაძლებლობები ახალგაზრდული მუშაკების მომზადებისთვის, გადამზადებისთვის, კვალიფიკაციის ამაღლებისა და სერტიფიცირებისთვის. საჭიროა სერტიფიცირებული ახალგაზრდული მუშაკების დასაქმების წახალისება, განსაკუთრებით – სახელმწიფო მხარდაჭერით განხორციელებული ახალგაზრდული პროგრამების ფარგლებში.

მოსალოდნელი შედეგი 2.2. ხარისხიანი არაფორმალური განათლების შესაძლებლობები ხელმისაწვდომია ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე

საქართველოში არაფორმალური განათლებისა და ახალგაზრდული საქმიანობის გამოცდილება სპორადულია. მათ, ძირითადად, ახალგაზრდებთან მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციები უძღვებიან. არაფორმალური განათლების სფეროში სახელმწიფო სერვისები, როგორც წესი, შემოიფარგლება მუნიციპალიტეტების მიერ ორგანიზებული ახალგაზრდული ღონისძიებებითა და მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლების (ე. წ. წრეების) მიერ შეთავაზებული პროგრამებით, რომლებიც განახლებასა და ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებას საჭიროებს.

მნიშვნელოვანია, სახელმწიფომ ხელი შეუწყოს: მუნიციპალიტეტების დონეზე ახალგაზრდული საქმიანობის ხარისხიანად განხორციელებასა და განვითარებას; სახელმწიფო უწყებებისა და საზოგადოებისთვის ახალგაზრდული საქმიანობისა და ახალგაზრდების არაფორმალური განათლების შესახებ მეტი ინფორმაციის მიწოდებას და მათი ცნობიერების დონის ამაღლებას; არაფორმალური განათლების აღიარების მექანიზმების დამკვიდრებასა და გაუმჯობესებას; ახალგაზრდული საქმიანობისა და არაფორმალური განათლების სფეროში მომსახურების მიმწოდებელი ორგანიზაციების განვითარებას; ახალგაზრდული საქმიანობისა და არაფორმალური განათლების არახელსაყრელ სოციალურ მდგომარეობაში მყოფი ახალგაზრდებისთვის, განსაკუთრებით – შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ახალგაზრდებისთვის ხელმისაწვდომობას.

მოსალოდნელი შედეგი 2.3. მობილობის აქტივობებში ახალგაზრდების ჩართულობა გაზრდილია

გლობალიზაციის პროცესი ახალგაზრდების ცხოვრებაზე მთელ მსოფლიოში მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს. იზრდება ქვეყნების შიგნით და მათი ფარგლების გარეთ მობილობა დასაქმების, განათლების, ჯანმრთელობის დაცვის, კულტურისა და სხვა მიმართულებებით. განვითარებული საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები ახალგაზრდებს საშუალებას აძლევს, შეინარჩუნონ კონტაქტი საზღვარგარეთ მყოფ მეგობრებსა და ნათესავებთან, ინტერნეტის მეშვეობით მიიღონ ინფორმაცია და გამოიყენონ მთელ მსოფლიოში არსებული შესაძლებლობები. თუმცა ამ პროცესს ინფორმაციული ტექნოლოგიების დაბალი ხელმისაწვდომობა აბრკოლებს.

ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან უვიზო მიმოსვლის შემოღებამ საქართველოში ახალგაზრდების მობილობის შესაძლებლობა მნიშვნელოვნად გაზარდა. ახალგაზრდების სასწავლო მობილობის პროგრამებში ჩართულობა ევროკავშირის პროგრამის – Erasmus Plus-ის შედეგადაც გაიზარდა. თუმცა ახალგაზრდების დიდ ჯგუფს, განსაკუთრებით – სოფლად მცხოვრებ ახალგაზრდობას ფინანსური დაბრკოლებები, ენობრივი ბარიერი, გეოგრაფიული დისტანცია და ინფორმაციის დაბალი ხელმისაწვდომობა აფერხებს.

ახალგაზრდების მობილობის ბარიერებს შორის დასახელებული ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და ინფორმაციის დაბალი ხელმისაწვდომობა მათ ზოგად ინფორმირებულობასა და ვირტუალურ მობილობასაც ართულებს. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში 15–29 წლის ახალგაზრდების 95%-ს ყოველდღიურად მიუწვდება ხელი ინტერნეტზე, მისი ხელმისაწვდომობა გამოწვევად რჩება. საკონსულტაციო შეხვედრებზე, განსაკუთრებით – მაღალმთიან რეგიონებში გამართულ შეხვედრებზე ინტერნეტის დაბალი ხელმისაწვდომობის ძირითად მიზეზად მისი სიძვირე დასახელდა. ინფორმაციის ხელმისაწვდომობასა და ვირტუალურ მობილობას ისიც აფერხებს, რომ ახალგაზრდების უმეტესობა ინტერნეტს უფრო მეტად სოციალური ქსელებისთვის (98.6%) ან აუდიოვიდეოკავშირებისთვის (89.4%) იყენებს და ნაკლებად – ახალი ამბებისა და სხვა ინფორმაციის მოძიებისთვის (56.4%). ინტერნეტის განათლებისა და პიროვნული განვითარებისთვის მოხმარების საკითხი შესწავლილი არ არის.

ქვეყნის შიგნით და მისი ფარგლების გარეთ მობილობის აქტივობებში ახალგაზრდების ჩართულობის

გაზრდისთვის სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ მათ ინფორმაციულ და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე ხელი მეტად მიუწვდებოდეთ, აგრეთვე უნდა იზრუნოს ახალგაზრდების განათლებაზე ინტერნეტის გამოყენებისა და კომპიუტერული ხელოვნების კუთხით, განავითაროს ახალგაზრდული საინფორმაციო სერვისები. მობილობის პროექტებთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურებისთვის აუცილებელია ახალგაზრდების ფინანსური მხარდაჭერა. მნიშვნელოვანია ახალგაზრდებისთვის უცხოური ენების სწავლების ხარისხის გაუმჯობესება და მათი სწავლების წახალისება როგორც ფორმალურ, ისე არაფორმალურ საგანმანათლებლო სივრცეში.

3. ახალგაზრდების ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა

ეს სტრატეგიული მიმართულება ესადაგება, ერთი მხრივ, გაეროს მდგრადი განვითარების მე-3, მე-5, მე-10 და მე-16 მიზნებს და, მეორე მხრივ, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ შემუშავებულ ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სტრატეგიებს. ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ოტავის ქარტიის თანახმად, ჯანმრთელობის ხელშეწყობა არის პროცესი, რომელიც ადამიანებს აძლევს საშუალებას, გააძლიერონ საკუთარი ჯანმრთელობის კონტროლი და გაიუმჯობესონ ჯანმრთელობა.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობა ინდივიდუალურ დონეზე გულისხმობს საგანმანათლებლო პროცესს, რომელიც ადამიანებს ჯანსაღი ქცევების შესახებ ინფორმაციას აწვდის და მათ ჩამოყალიბებაში ეხმარება, ხოლო თემისა და მთლიანად საზოგადოების დონეზე – ისეთი პოლიტიკის, სტრუქტურებისა და მხარდაჭერი სისტემების შექმნას, რომლებიც ადამიანების ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხო ქცევებს წახალისებს.

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის სტრატეგიების განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული, პრევენციული ჩარევების დანერგვა. კომპიუტერული, მობილური ტექნოლოგიებისა და ვებტექნოლოგიების გამოყენება ახალგაზრდებისთვის მიმზიდველიც არის და ხარჯების დამზოგველიც.

ახალგაზრდების ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო გადადგამს შესაბამის ნაბიჯებს შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

მოსალოდნელი შედეგი 3.1. ახალგაზრდების ქიმიური და ქცევითი დამოკიდებულების (ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების, აზარტულ თამაშებსა და თანამედროვე ტექნოლოგიურ საშუალებებზე დამოკიდებულების) მაჩვენებლები შემცირებულია

ბავშვობიდან მოზარდობაში გადასვლის პროცესი, როგორც წესი, მძაფრად მიმდინარეობს. ამ დროს განსაკუთრებით გამწვავებულია ექსპერიმენტებისკენ, მძაფრი შთაბეჭდილებების განცდისა და რისკის შემცველი ქცევებისკენ სწრაფვა, რამაც შეიძლება მოზარდს ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარებისკენ ან აზარტული თამაშებისკენ უბიძგოს.

2019 წლის მდგომარეობით, მოზარდების მიერ თამბაქოსა და ალკოჰოლის მოხმარების მაჩვენებლები მაღალია. ასევე პრობლემაა მათ მიერ არალეგალური ნარკოტიკების, კერძოდ, მარიხუანის მოხმარება.

საქართველოში ქიმიური და ქცევითი დამოკიდებულების (ადიქციის) კუთხით დიდი პრობლემაა ახალი ფსიქოაქტიური ნივთიერებების (ე. წ. ბიონარკოტიკების) მოხმარება და აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება. ახალგაზრდების მიერ საძილე-დამამშვიდებელი საშუალებებისა და ე. წ. ბიონარკოტიკების მოხმარების მაჩვენებლები ანალოგიურ საშუალო ევროპულ მაჩვენებლებს აღემატება.

ფსიქოაქტიური ნივთიერებების მოხმარების, აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულებისა და ტექნოლოგიური დამოკიდებულების (ადიქციის) პრობლემა მკაფიოდ გამოიკვეთა ახალგაზრდებთან გამართულ საკონსულტაციო შეხვედრებზე. ამ შეხვედრების მონაწილეთა შეფასებით, სახელმწიფომ მოზარდებისა და ახალგაზრდების ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებისთვის ქმედითი ნაბიჯები უნდა გადადგას, ვინაიდან ქიმიური და ქცევითი დამოკიდებულების პრევენციისთვის ღონისძიებები ფრაგმენტულად ხორციელდება და საინფორმაციო კამპანიებით შემოიფარგლება. ახალგაზრდები

ხაზგასმით აღნიშნავდნენ ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაციის ნაკლებობასაც.

აღნიშნული მიმართულებით საქართველოს ადმინისტრაციებმა ხელისუფლებამ უნდა გაითვალისწინოს, რომ ჯანსაღი ქცევა მიიღწევა თანამიმდევრული, კომპლექსური პრევენციული პროგრამებით და არა ერთჯერადი, იზოლირებული კამპანიებითა და სხვა ქმედებებით. საჭიროა როგორც პრევენციული პროგრამების ეროვნული სტანდარტის შემუშავება და კომპლექსურ პრევენციულ პროგრამებში ახარტულ თამაშებზე დამოკიდებულებისა და ტექნოლოგიური დამოკიდებულების (ადიქციის) პრევენციის საკითხების ინტეგრირება, ისე ამგვარი დამოკიდებულების მქონე ახალგაზრდების მკურნალობისა და რეაბილიტაციის მიზნით შესაბამისი სერვისების უზრუნველყოფა.

მოსალოდნელი შედეგი 3.2. რეპროდუქციული ჯანმრთელობის შესახებ ახალგაზრდების ცნობიერების დონე გაზრდილია

საქართველოში ახალგაზრდებსა და მოზარდებს როგორც რეპროდუქციული ჯანმრთელობის, ისე სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების, მათ შორის, აივ ინფექციის/შიდსის, შესახებ ნაკლები ინფორმაცია აქვთ. ეს არა მარტო ზრდის აღნიშნული ინფექციით მათი დაავადების რისკს, არამედ ამდაფრებს ამ ინფექციით დაავადებული ადამიანების მიმართ სტიგმასა და დისკრიმინაციულ განწყობას, რაც თავისთავად აფერხებს აივ ინფექციაზე/შიდსზე სახელმწიფოს ეფექტიან რეაგირებას.

ბოლო პერიოდში ზოგადი განათლების დაწყებითი, საბაზო და საშუალო საფეხურების შესაბამისი საგნობრივი სტანდარტების განახლების ფარგლებში რამდენიმე საგანში შეტანილ იქნა რეპროდუქციული ჯანმრთელობის, ჯანსაღი ცხოვრების წესის, გენდერული თანასწორობისა და სხვა საკითხები.

მიღწეული პროგრესის მიუხედავად, საქართველოს განათლების სისტემა ჯერ კიდევ მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე დგას. აღნიშნულ საკითხებზე ახალგაზრდების უკეთ ინფორმირებისთვის საჭიროა მათთვის ფორმალური და არაფორმალური განათლების მეშვეობით მტკიცებულებაზე დაფუძნებული ინფორმაციის მიწოდება, ახალ სახელმძღვანელოებში შესაბამისი განახლებული საგნობრივი სტანდარტების სათანადოდ ასახვა და მასწავლებლების კვალიფიკაციის ამაღლება. არანაკლებ მნიშვნელოვანია მშობლებისა და საზოგადოების ცნობიერების დონის ამაღლება და მათი მხარდაჭერის მობილიზება. ასევე საჭიროა პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის დონეზე შესაბამის რგოლებში სპეციალური ფუნქციის ინტეგრირება – ახალგაზრდებისთვის მათდამი კეთილგანწყობილი სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის მომსახურებების მიწოდება და მათი, განსაკუთრებით – ახალგაზრდების თანატოლი განმანათლებლების ამ სერვისების განვითარებაში ჩართვა.

მნიშვნელოვანია, ახალგაზრდებს სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის მომსახურებები მიეწოდებოდეთ საქართველოს დედათა და ახალშობილთა ჯანმრთელობის ხელშეწყობის 2017-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისად, რომელიც ამ სერვისების ახალგაზრდებისადმი კეთილგანწყობილი ფორმით მიწოდებას ითვალისწინებს.

მოსალოდნელი შედეგი 3.3. ბავშვთა/ადრეული ქორწინებისა და მოზარდთა ორსულობის მაჩვენებლები შემცირებულია

ბავშვის ქორწინება გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ ფორმად რჩება. საქართველოში ბავშვთა ქორწინებისა და მოზარდთა ორსულობის მაჩვენებლები აღმოსავლეთ ევროპისა და შუა აზიის რეგიონის ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებს აღემატება. 2018 წლის მრავალინდიკატორული, კლასტერული კვლევის თანახმად, 20-24 წლის გოგონების 13.9% 18 წლის ასაკამდე დაქორწინდა. ეს მაჩვენებელი 2010 წლის შემდეგ არ შემცირებულა.

დღეს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემაში, კერძოდ, სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის სფეროში არ არსებობს მოზარდებისა და ახალგაზრდების საჭიროებებისთვის მორგებული, მათდამი კეთილგანწყობილი (მეგობრული) სერვისები, რომლებსაც ბავშვთა/ადრეული ქორწინებისა და მოზარდთა ორსულობის პრევენციისთვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს.

საკონსულტაციო შეხვედრებზე ახალგაზრდები ხაზგასმით აღნიშნავდნენ ადრეული ქორწინებისა და

გენდერული ნიშნით ძალადობის პრობლემებს. სახელმწიფოსგან განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს ბავშვის/ადრეული ქორწინების საზიანო პრაქტიკის აღმოფხვრა, რაც არსებითია გენდერული თანასწორობის მიღწევისა და ყველა ადამიანის მდგრადი, თანასწორი განვითარებისთვის.

მნიშვნელოვანია საზოგადოებისთვის საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული საქორწინო ასაკისა და გენდერული ნიშნით ძალადობის მარეგულირებელი სამართლებრივი ნორმების შესახებ მეტი ინფორმაციის მიწოდება, აგრეთვე ახალგაზრდა თაობის სექსობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის, გენდერული თანასწორობისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის საკითხების (პრინციპების) შესახებ მტკიცებულებაზე დაფუძნებული ინფორმაციით უზრუნველყოფა. აუცილებელია სტიგმის შემცველი მიდგომებისა და პრაქტიკის აღმოფხვრის ხელშეწყობა, აგრეთვე იმ სოციალური ნორმების ცვლილება, რომლებიც საზოგადოებაში დამკვიდრებულ გენდერულ სტერეოტიპებს ამყარებს.

მოსალოდნელი შედეგი 3.4. ახალგაზრდების ფსიქიკური ჯანმრთელობა გაუმჯობესებულია

დღეს ახალგაზრდების ფსიქიკური ჯანმრთელობა მნიშვნელოვანი საზრუნავია. იგი დარგის ექსპერტებისა და პოლიტიკის შემქმნელების ყურადღებას საჭიროებს.

2018 წელს საქართველოში ოფიციალურად დაფიქსირდა ფსიქიკური და ქცევითი აშლილობის 326 შემთხვევა 15–19 წლის ასაკობრივ ჯგუფში და 432 შემთხვევა 20–24 წლის ასაკობრივ ჯგუფში. მოსწავლეებსა და სტუდენტებში ჩატარებული კვლევის მონაწილე ყოველმა მეხუთე ახალგაზრდამ დაადასტურა დეპრესიის განცდის არსებობა.

კონცეფციის შემუშავების პროცესში გამართულ საკონსულტაციო შეხვედრებზე ახალგაზრდები ხშირად საუბრობდნენ ოჯახისგან შეზღუდვაზე, მშობლების უნდობლობაზე, გადაჭარბებულ კონტროლსა და ქცევის შესახებ მითითებაზე. ახალგაზრდებმა პრობლემად მიიჩნიეს აგრეთვე უიმედობისა და დეპრესიის განცდა და სუიციდის სურვილი. მათ ისიც აღნიშნეს, რომ გარემოსთან ადაპტაციისა და ცხოვრებისეულ სირთულეებთან გამკლავების უნარ-ჩვევები არ აქვთ.

დღეს მოზარდებისა და ახალგაზრდების ფსიქიკური ჯანმრთელობის ხელშეწყობისკენ მიმართული ღონისძიებები, ფაქტობრივად, არ ხორციელდება.

ახალგაზრდების ფსიქიკური ჯანმრთელობის გასაუმჯობესებლად სახელმწიფომ ძალისხმევა უნდა მიმართოს მოსახლეობისთვის ფსიქიკური ჯანმრთელობის შესახებ მეტი ინფორმაციის მიწოდებისა და სტიგმის შემცირებისკენ, აგრეთვე მოზარდებისა და ახალგაზრდებისთვის ცხოვრებისეულ სირთულეებთან გამკლავების უნარ-ჩვევების გამომუშავებისკენ. ასევე საჭიროა პოზიტიური მშობლობის პრაქტიკის გადრმავეებაზე ორიენტირებული პროგრამების დანერგვა, აგრეთვე ახალგაზრდების საჭიროებებისთვის მორგებული და მათთვის ხელმისაწვდომი ფსიქიკური ჯანმრთელობის სერვისების შექმნა და გაუმჯობესება.

მოსალოდნელი შედეგი 3.5. მოზარდებისა და ახალგაზრდების მიმართ ყველა ფორმის ძალადობა და დისკრიმინაცია შემცირებულია

მოზარდების მიმართ ძალადობას აქვს უშუალო და გრძელვადიანი შედეგები საზოგადოების ჯანმრთელობის კუთხით და იწვევს ეკონომიკურ დანახარჯებს, რაც საფრთხეს უქმნის განათლებაში, ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაში ჩადებულ ინვესტიციას და ამცირებს მომავალი თაობის პროდუქტიულობას.

ახალგაზრდებთან გამართული საკონსულტაციო შეხვედრების მონაწილეები განსაკუთრებით ხშირად აღნიშნავდნენ სხვადასხვა ნიშნით დისკრიმინაციის ფაქტებს, მათ შორის, სამუშაო ადგილზე დამსაქმებლის მხრიდან ასაკის, სამუშაო გამოცდილებისა და მუშაობის სტაჟის არარსებობის გამო დისკრიმინაციისა, სექსუალური ორიენტაციის, ნასამართლობის, ფიზიკური ან/და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დარღვევის, შეზღუდული შესაძლებლობის ან/და გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციისა.

საქართველოში ახალგაზრდები დისკრიმინაციას ყველაზე ხშირად განათლების დაბალი დონისა (24%) და ეკონომიკური მდგომარეობის (31%) გამო განიცდიან. ამ კუთხით განსაკუთრებულ მიდგომას

საჭიროებენ არახელსაყრელ სოციალურ მდგომარეობაში მყოფი ახალგაზრდები, რომლებისთვისაც რესურსები და შესაძლებლობები, სხვებთან შედარებით, ნაკლებად ხელმისაწვდომია.

გავრცელებულია მოზარდების მიმართ ოჯახში ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა, რის შედეგადაც მათ უვითარდებათ დაბალი თვითშეფასება, უქვეითდებათ დამოუკიდებლობის შეგრძნება და ხდება მათი თვითიზოლაცია. ასევე ძალიან მაღალია სკოლებში მოზარდებისა და ახალგაზრდების ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის მაჩვენებლები. ფსიქოლოგიური ძალადობა არ აღიქმება ისეთივე მნიშვნელობის მქონედ, როგორც ფიზიკურ ძალადობას აქვს. ბოლო წლებში აქტუალური გახდა ონლაინძალადობა, კერძოდ, სიძულვილის ენის გამოყენება, ადამიანის ჩაგვრა, დამცირება, სხვაგვარი შეურაცხყოფა ინტერნეტის საშუალებით – ე. წ. კიბერბულინგი. ძალადობისა და დისკრიმინაციის შესამცირებლად განხორციელებული ქმედებების (შესაბამისი საკანონმდებლო ჩარჩოს დახვეწა, პრევენციული პროგრამების განხორციელება და სხვა) მიუხედავად, მოზარდებისა და ახალგაზრდების მიმართ ძალადობა და დისკრიმინაცია კვლავ აქტუალური პრობლემაა და სახელმწიფოსგან მნიშვნელოვან ყურადღებას მოითხოვს.

საჭიროა ძალადობისა და დისკრიმინაციისგან მოზარდებისა და ახალგაზრდების დაცვის მექანიზმების სრულყოფა, ყველა შესაბამისი საკანონმდებლო აქტის პერიოდული გადახედვა და მათი საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა. აუცილებელია მოზარდის მიმართ ძალადობის, როგორც აღმზრდელითი ზომის, დაუშვებლობისა და მავნე ზემოქმედების შესახებ ინფორმაციის ფართო საზოგადოებისთვის მიწოდება. ძალადობის ფაქტის იდენტიფიცირებისა და მასზე რეაგირებისთვის მნიშვნელოვანია გზამკვლევათა შემუშავება ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის (რეფერირების) სისტემისა და პროცედურების შესაბამისად.

მოსალოდნელი შედეგი 3.6. ახალგაზრდებისთვის რეკრეაციული ინფრასტრუქტურისა და სერვისების ხელმისაწვდომობა გაზრდილია

თავისუფალი დროის სწორად ორგანიზებას ახალგაზრდების ფიზიკური, ფსიქოლოგიური და შემეცნებითი განვითარებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. ახალგაზრდებთან კონსულტაციებისა და კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ რეგიონების ცენტრებსა და სოფლებში ახალგაზრდების არაფორმალური საგანმანათლებლო სივრცეების, ხარისხიანი ჰობი-ცენტრებისა და გასართობი დაწესებულებების ნაკლებობაა. ასევე გამოვლინდა ისეთი სივრცეების სიმცირე, რომლებსაც ახალგაზრდები თავშეყრისთვის, ურთიერთობისა და გაართობისთვის გამოიყენებენ. ეს პრობლემები განსაკუთრებით აქტუალურია სოფლად მცხოვრები ახალგაზრდებისთვის, რადგან მუნიციპალიტეტების ცენტრებამდე გადაადგილებისას მათ ბარიერები ხვდებათ. ასევე მწვავედ დგას შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის სპორტული და სხვა ინფრასტრუქტურის (ჰობი-ცენტრებისა და მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლების) ადაპტირების პრობლემა, რომელიც ჯანმრთელობის დაცვასა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას უკავშირდება.

აღნიშნული მიზნების მისაღწევად საქართველოს აღმასრულებელმა ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს რეკრეაციული სივრცეების (ბაღების, სკვერების, ტურისტული ბილიკების, სალაშქრო და საბანაკე ინფრასტრუქტურის) მოწყობა და განახლება, გასართობი და შემეცნებითი სივრცეების შექმნა, შესაბამისი პროგრამებისა და სერვისების ხარისხის ამაღლება და მრავალფეროვნების გაზრდა, კულტურის დაწესებულებების, აგრეთვე თვითშემოქმედების შესაძლებლობების შექმნა და მათი ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება.

მოსალოდნელი შედეგი 3.7. ახალგაზრდების ფიზიკური აქტივობის დონე გაზრდილია და ქარბზონიანობის მაჩვენებელი შემცირებულია

საქართველოში 18–34 წლის ახალგაზრდების დიდი ნაწილი – 66%, ფაქტობრივად, ფიზიკური აქტივობით დაკავებული არ არის და მხოლოდ 26% ახერხებს არანაკლებ კვირაში ერთხელ ვარჯიშს. საერთაშორისო კვლევის თანახმად, არასაკმარისი ფიზიკური აქტივობა საქართველოს ყოველწლიურად 16.8 მილიონ ლარზე მეტი უჯდება. აქედან ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის პირდაპირი დანახარჯი დაახლოებით 12.4 მილიონი ლარია, ხოლო პროდუქტიულობის დანაკარგი – 4.4 მილიონი ლარი.

არაჯანსაღი კვება და ფიზიკური აქტივობის დაბალი დონე ხელს უწყობს ქარბზონიანობის გავრცელებას. ახალგაზრდების უმრავლესობა არ იცავს ჯანსაღი კვების პრინციპს.

სახელმწიფომ ყურადღება უნდა გაამახვილოს ახალგაზრდებისთვის გონივრული კვების არსისა და უპირატესობების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებასა და მათ სწავლებაზე. ასევე საჭიროა საზოგადოების უკეთ ინფორმირება სიმსუქნესთან დაკავშირებული რისკებისა და სიმსუქნის პრევენციის მნიშვნელობის თაობაზე.

„ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის რეგულირების ზეგავლენის შეფასების მიხედვით, მასობრივი სპორტის განვითარების სახელმწიფო პროგრამები, ძირითადად, მოკლებულია თანამიმდევრულობასა და სისტემურობას. დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, ეს პროგრამები მოიცავს სპორტულ ღონისძიებებს, რომელთა შედეგებიც მონაწილეთა რაოდენობით ფასდება. სპორტზე პასუხისმგებელ საჯარო დაწესებულებათა პროგრამებში სპორტი არ არის მიჩნეული არაგადამდები დაავადებების პრევენციისა და ჯანმრთელობის განმტკიცების საშუალებად.

ზემოაღნიშნული იმაზე მიუთითებს, რომ აუცილებელია, სახელმწიფომ ახალგაზრდების ფიზიკური აქტივობის დონის ამაღლებისა და სპორტში ჩართულობის გაზრდის მიზნით ქმედითი ნაბიჯები გადადგას. საჭიროა წახალისდეს ახალგაზრდების სპორტული აქტივობები – მათი ჩართვა როგორც პროფესიულ, ისე სამოყვარულო სპორტში. ამისთვის სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს სპორტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე, აგრეთვე ისეთი მულტისექტორული მიდგომების შემუშავებაზე, რომლებიც წახალისებს ფეხით სიარულს, ველოსიპედით გადაადგილებას, ფიზიკური აქტივობის (ვარჯიშის) სხვა ფორმებს და უზრუნველყოფს ამ აქტივობებისთვის უსაფრთხო გარემოს შექმნას.

4. ახალგაზრდების ეკონომიკური გაძლიერება

ეს სტრატეგიული მიმართულება ესადაგება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-4, მე-5, მე-8, მე-9 და მე-10 მიზნებს.

ახალგაზრდების ეკონომიკური გაძლიერების უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო გადადგამს შესაბამის ნაბიჯებს შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

მოსალოდნელი შედეგი 4.1. ახალგაზრდების ასაკობრივ ჯგუფში უმუშევრობის დონე მნიშვნელოვნად შემცირებულია

საქართველოში ბოლო წლებში განხორციელებული ეკონომიკური რეფორმების მიუხედავად, უმუშევრობა კვლავ ერთ-ერთი ყველაზე მწვავე პრობლემაა. მოსახლეობის, განსაკუთრებით – ახალგაზრდების უმუშევრობის მაღალი დონე საფრთხეს უქმნის ქვეყნის მომავალს. 2018 წლის მდგომარეობით, საქართველოში უმუშევრობის დონე 12.7% იყო. 15–19 წლისა და 20–24 წლის ასაკობრივ ჯგუფებში აღნიშნული მაჩვენებელი, შესაბამისად, 26.6%-სა და 30.8%-ს აღწევდა.

საკონსულტაციო შეხვედრებზე ახალგაზრდები ხშირად გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას იმის გამო, რომ ძალიან ცოტაა მათი საჭიროებებისთვის მორგებული სამუშაო ადგილი, რომლებიც მათ საშუალებას მისცემს, სასწავლო პროცესს არ მოსწყდნენ და თვითგანვითარებაზე იზრუნონ. ამ შეხვედრების მონაწილეები განსაკუთრებით გამოყოფდნენ მათთვის მორგებული სტაჟირების პროგრამების ნაკლებობას, რომლებიც სასურველ პროფესიაში მათ ჩართულობას უზრუნველყოფდა. ახალგაზრდების თქმით, დამსაქმებელთა მოთხოვნები ხშირად არარეალისტურია – ისინი მათგან ისეთ გამოცდილებას მოითხოვენ, რომლის მიღების შესაძლებლობა მწირია.

მოთხოვნილ და მიწოდებულ უნარებს შორის შეუსაბამობა უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებლის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია. ამ კუთხით აუცილებელია სამუშაო ადგილების პროგნოზირებისა და კარიერული კონსულტირების სისტემის დახვეწა. ასევე აუცილებელია როგორც ფორმალური და არაფორმალური, ისე პროფესიული განათლების ხარისხის ამაღლება, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს შრომის ბაზარზე არსებულ დისბალანსს. განათლების სისტემა სწორად უნდა უპასუხებდეს დამსაქმებელთა მთავარ მოთხოვნებს კონკრეტულ პროფესიებსა და უნარ-ჩვევებთან დაკავშირებით. უნდა გაუმჯობესდეს პროფესიული განათლების რეკუტაცია ახალგაზრდებისა და მათი მშობლების თვალში. ამასთანავე, საჭიროა პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლება და მათი ტექნიკურად და ტექნოლოგიურად აღჭურვა. კერძო სექტორი

აქტიურად უნდა ჩაერთოს შესაბამისი პროგრამების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია პროფესიული განათლების (სწავლების) სასკოლო დონეზე ინტეგრირება. ასევე რეკომენდებულია, განხორციელდეს ინოვაციებზე დაფუძნებული ინდუსტრიული პოლიტიკა, რომელიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდების დასაქმების შესაძლებლობის გაზრდას.

შრომის ბაზარზე ახალგაზრდების უკეთ ინტეგრირებისთვის არსებითია მათი ხელშეწყობა განათლებიდან დასაქმებაზე გადასვლის ეტაპზე. ამ მიზნით გადადგმული ქმედითი ნაბიჯი იქნება სტაჟირების პროგრამების დახვეწა, ხელფასის სუბსიდირების პროგრამების გაუმჯობესება, აგრეთვე ახალგაზრდებისთვის, განსაკუთრებით – მათი მოწყვლადი ჯგუფებისთვის ალტერნატიული, ინოვაციური ინიციატივების განხორციელების ხელშეწყობა.

მოსალოდნელი შედეგი 4.2. განათლების, დასაქმებისა და ტრენინგების მიღმა მყოფი ახალგაზრდების წილი მნიშვნელოვნად შემცირებულია

2017 წლის მდგომარეობით, 15–29 წლის, განათლების, დასაქმებისა და ტრენინგების მიღმა მყოფი (Not in Education, Employment, or Training – NEET) ახალგაზრდების წილი 30%-ს აღწევდა (ქალებისა – 35.9%-ს, მამაკაცებისა – 24.7%-ს). შედარებისთვის აღსანიშნავია, რომ ამ ასაკობრივ ჯგუფში ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) წევრი ქვეყნების საშუალო მაჩვენებელი 6.5%-ია.

მნიშვნელოვანია განათლების, დასაქმებისა და ტრენინგების მიღმა მყოფი ახალგაზრდებისთვის სამუშაო ძალაში მონაწილეობის დროულად შეთავაზება ან მათი სწავლის პროცესში დაბრუნება, რაც ამ ახალგაზრდებს სასურველი და ღირსეული სამსახურის პოვნის შესაძლებლობას მისცემს.

აღნიშნული მიზნების მისაღწევად აუცილებელია ახალგაზრდების დასაქმებისა და მეწარმეობის სფეროს კოორდინაციის გაძლიერება. მაღალი დონის კოორდინაცია უზრუნველყოფს ახალგაზრდების მხარდაჭერას განათლების, განათლებიდან დასაქმებაზე გადასვლის, პირველი სამუშაო გამოცდილებისა და ადრეული დასაქმების ეტაპებზე.

იმ ახალგაზრდებისთვის, რომლებიც განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებენ, კერძო სექტორთან მჭიდრო თანამშრომლობით ალტერნატიული პროგრამები უნდა შემუშავდეს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, გაიზარდოს ამ ახალგაზრდების ინფორმირებულობა და მათ თანამედროვე ტექნოლოგიებზე ხელი მეტად მიუწვდებოდეთ, რათა ჰქონდეთ საშუალება, მაქსიმალურად გამოავლინონ საკუთარი შესაძლებლობები და იპოვონ სასურველი სამსახური.

საერთაშორისო პრაქტიკის თანახმად, განათლების, დასაქმებისა და ტრენინგების მიღმა მყოფი ახალგაზრდების წილის შემცირებაში განსაკუთრებით დიდ როლს ასრულებს ახალგაზრდული მუშაკის ინსტიტუტი.

მოსალოდნელი შედეგი 4.3. ახალგაზრდების დასაქმებისა და სამუშაო ძალაში მონაწილეობის კუთხით უთანაბრობა შემცირებულია

უთანაბრობა დასაქმების დამახასიათებელი ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორია. კერძოდ, მწვავე პრობლემაა სამუშაო ძალაში მონაწილეობისა და დასაქმების მაჩვენებლებში სქესთა მიხედვით დისბალანსის არსებობა. საქართველოში სამუშაო ძალაში (15–29 წლის ახალგაზრდებში) მამაკაცთა წილი 65.4%-ია, ხოლო ქალთა – 34.9%. თვალში საცემია დასაქმებული მამაკაცებისა და ქალების არათანაბარი პროპორცია როგორც დარგების, ისე პროფესიული ჯგუფების მიხედვით.

მწვავეა რეგიონების მიხედვით უთანაბრობაც. ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის 60% სოფელში ცხოვრობს, თუმცა სოფლის მოსახლეობის მხოლოდ 30%-ია დასაქმებული.

ასევე აღსანიშნავია, რომ იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა უმუშევრობის მაჩვენებელი, სხვა ჯგუფებთან შედარებით, მაღალია.

სამუშაო ძალაში ახალგაზრდების მონაწილეობის კუთხით უთანაბრობის შესამცირებლად საჭიროა განახლდეს ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტები და შემუშავდეს მიზნობრივი დახმარების პროგრამები, რომლებიც წახალისებს ახალგაზრდა ქალების, იძულებით გადაადგილებული პირების –

დევნილების და სხვა მოწყვლადი ჯგუფების სამუშაო ძალაში მონაწილეობას, გაზრდის მათ მობილობას და ახალ ტექნოლოგიებს მათთვის უფრო ხელმისაწვდომს გახდის.

მოსალოდნელი შედეგი 4.4. ახალგაზრდების დასაქმებისა და სამუშაოზე მიღების არასათანადო პრაქტიკა შემცირებულია

განსაკუთრებული გამოწვევაა ახალგაზრდების დასაქმების არასათანადო პრაქტიკა. ამაზე მიუთითებს ის, რომ ახალგაზრდების დიდ ნაწილს დამსაქმებელთან წერილობითი კონტრაქტი დადებული არ აქვს და მათი სამსახურებრივი ურთიერთობა ფორმალური არ არის. ბევრი ახალგაზრდა არასრულ განაკვეთზე მუშაობს ან დროებით დასაქმებულია. ამასთანავე, ხშირად სტაჟირება არ ანაზღაურდება.

ახალგაზრდების დასაქმების პრაქტიკის კუთხით საგულისხმოა, რომ მათი სამუშაოზე მიღების მთავარი გზა არაფორმალური არხებია. 2017 წელს ჩატარებული კვლევის მიხედვით, საქართველოში ახალი კადრების უმთავრეს წყაროს დამსაქმებელთა ნათესავები, მეგობრები და ნაცნობები შეადგენენ (44.9%).

ახალგაზრდებისთვის ღირსეული სამუშაო პირობების შექმნის უზრუნველსაყოფად საჭიროა დასაქმების სტრუქტურული გაუმჯობესება, კერძოდ, იმ სექტორების ხელშეწყობა, სადაც ახალგაზრდები სამსახურში არაფორმალური გზით ნაკლებად აჰყავთ და ღირსეულ, მათთვის მორგებულ სამუშაოს სთავაზობენ.

მოსალოდნელი შედეგი 4.5. ახალგაზრდებს შორის მეწარმეობის დონე ამაღლებულია

მეწარმეობის ხელშეწყობა საქართველოს მთავრობის მიერ გამოცხადებული პრიორიტეტია. ბოლო წლებში რამდენიმე სტრატეგიული დოკუმენტი დამტკიცდა და აღნიშნული მიმართულებით სახელმწიფომ არაერთი პროგრამა განახორციელა, თუმცა, რამდენიმე გამონაკლისის (მაგალითად, „ახალგაზრდა მეწარმის“) გარდა, ეს პროგრამები ახალგაზრდების საჭიროებებისთვის მორგებული არ ყოფილა. ასეთი, არადიფერენცირებული მიდგომა ხშირად ახალგაზრდებს სახელმწიფო მხარდაჭერის მიღმა ტოვებს და ეკონომიკურ გაძლიერებაში ხელს უშლის.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს მოსახლეობის 17%-ს ერთხელ მაინც უცდია საკუთარი საქმის დაწყება, ქართული საწარმოების წარმატების მაჩვენებელი აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებელს საგრძნობლად ჩამორჩება.

ფორმალური სამეწარმეო განათლება, ფაქტობრივად, არ არსებობს ან ძალიან არაეფექტურია. მეწარმეობა ზოგადი განათლების საშუალო საფეხურზე ეროვნული სასწავლო გეგმის ნაწილი არ არის. ბოლო პერიოდში პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სამეწარმეო განათლების (სწავლების) დანერგვისთვის არაერთი ღონისძიება განხორციელდა, თუმცა გამოწვევები რჩება. ხარვეზებია არაფორმალური განათლების სფეროშიც. კვლევის თანახმად, ცოტაა ისეთი არაფორმალური საგანმანათლებლო პროგრამა, რომელიც სამეწარმეო განათლებაზეა ფოკუსირებული. მთლიანობაში, პრობლემების გადაჭრაზე, პასუხისმგებლობის აღებასა და ლიდერობაზე ორიენტირებული პროგრამების დეფიციტია.

რეგიონებში ახალგაზრდებთან გამართულ საკონსულტაციო შეხვედრებზე დასახელებულ პრობლემებს შორის გამოიკვეთა საწყისი კაპიტალის სიმცირე, შესაბამისი პროგრამების შესახებ ინფორმირებულობის დაბალი დონე, ცოდნისა და მოტივაციის ნაკლებობა. მიუხედავად იმისა, რომ რეგიონებში მცხოვრები ახალგაზრდების უმეტესობას საკუთარი მიწა აქვს, ბევრ მათგანს მაინც ურჩევნია, დედაქალაქში იცხოვროს და ჰქონდეს ანაზღაურებადი სამუშაო, რომელიც ხშირად ბინის ქირის გადასახდელად არ ჰყოფნის. ამის მთავარი მიზეზია სოფლის მეურნეობის დაბალი პოპულარობა, რეგიონებში ეკონომიკური შესაძლებლობებისა და გართობის საშუალებების სიმცირე, გრძელვადიანი პერსპექტივის არარსებობა.

შესაბამისი პროგრამების შესახებ ახალგაზრდების ინფორმირებულობის დონე დაბალია. კვლევის თანახმად, გამოკითხული ახალგაზრდების ნახევარზე მეტმა იცის პროგრამის „აწარმოე საქართველოში“ შესახებ, „ახალგაზრდა მეწარმეს“ კი მხოლოდ 14.7% იცნობს.

ახალგაზრდების ეკონომიკური გაძლიერებისკენ მიმართული სახელმწიფო პრიორიტეტები უნდა

ესადაგებოდეს გაეროს ახალგაზრდულ სტრატეგიას (ახალგაზრდობა – 2030) „მუშაობა ახალგაზრდებისთვის და ახალგაზრდებთან ერთად“, განსაკუთრებით – ამ სტრატეგიით გათვალისწინებულ მესამე პრიორიტეტს (ეკონომიკური გაძლიერება ღირსეული დასაქმების გზით).

ახალგაზრდების მეწარმეობის დონის ასამაღლებლად საჭიროა მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამების ახალგაზრდებზე ორიენტაციის გაძლიერება და ახალგაზრდების მეინსტრიმიზაცია.

გარდა ამისა, საჭიროა ახალგაზრდებზე ორიენტირებული ახალი, ინტეგრირებული მიდგომისა და მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამების შემუშავება. ამისთვის მნიშვნელოვანია თვითდასაქმებისა და მეწარმეობის ხელშემწყობი ერთიანი ეკოსისტემის შესახებ ხედვის ჩამოყალიბება.

ასევე საჭიროა სამეწარმეო განათლების ხელშეწყობის გაძლიერება. არსებითია ახალგაზრდებისთვის ადრეული სამეწარმეო განათლებისა და გამოცდილების მიღების შესაძლებლობის მიცემა და ინოვაციური ბიზნესიდეების განხორციელებაში დახმარების გაწევა. ამისთვის რეკომენდებულია სამეწარმეო განათლების ინტეგრირებული სტრატეგიის შემუშავება, სასკოლო განათლების დონეზე სამეწარმეო უნარების სწავლების დანერგვა, როგორც პროფესიული, ისე უმაღლესი განათლების სფეროში სამეწარმეო განათლების ხარისხის ამაღლება, მეწარმეობის საკითხებზე ფორმალური და არაფორმალური საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების ხელშეწყობა და სამეწარმეო განათლების ხელშემწყობი სხვა ღონისძიებების განხორციელება.

სოციალური მეწარმეობის მიმართულებით საჭიროა შესაბამისი სამართლებრივი ბაზის გაუმჯობესება, ხელშემწყობი პროექტების ინიცირება და მათი მხარდაჭერის გაძლიერება, საზოგადოების ინფორმირებულობის გაზრდა და ამ მიმართულების განვითარების ხელშემწყობი სხვა ღონისძიებების განხორციელება.

5. ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის მართვის სრულყოფა

ეს სტრატეგიული მიმართულება ესადაგება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-16 და მე-17 მიზნებს. ახალგაზრდული პოლიტიკა სპეციფიკურია – დარგობრივი პოლიტიკისგან განსხვავებით, ის სექტორთაშორისი დარგია. ახალგაზრდობის საკითხები ეხება ყველა სექტორს (ჯანმრთელობის დაცვის, სოციალური დაცვის, დასაქმების, განათლების, სოფლის მეურნეობისა და სხვა) და, შესაბამისად, ყველა სამთავრობო უწყებას, რაც აუცილებელს ხდის საქმიანობის განხორციელების პროცესში მათ კოორდინაციასა და ინტენსიურ თანამშრომლობას. ამდენად, მნიშვნელოვანია, საქართველოს მთავრობამ შეიმუშაოს ინტეგრირებული ახალგაზრდული პოლიტიკა, რომელიც ახალგაზრდების ჩართულობისა და სექტორთაშორისი თანამშრომლობის პრინციპებს დაეფუძნება.

2014 წელს საქართველოს მთავრობამ დაამტკიცა „საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტი“, ხოლო 1 წლის შემდეგ – „საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების სამოქმედო გეგმა (2015-2020 წწ.)“, რომელმაც განსაზღვრა საქართველოს მთავრობის პროგრამები, პროექტები და ღონისძიებები საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტით გათვალისწინებული სტრატეგიული მიმართულებების შესაბამისად.

ახალგაზრდული პოლიტიკის მართვისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის განხორციელების კვლევებმა გამოავლინა აღნიშნული პოლიტიკის მართვისა და აღსრულების მიმართულებით არსებული ხარვეზები. კვლევები ცხადყოფს, რომ ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელების პროცესში სუსტმა უწყებათაშორისმა კოორდინაციამ საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების სამოქმედო გეგმის განხორციელებაზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა.

ახალგაზრდული პოლიტიკის მართვის სრულყოფის მიზნით სახელმწიფო გადადგამს შესაბამის ნაბიჯებს შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

მოსალოდნელი შედეგი 5.1. ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე წარმოებული ახალგაზრდული პოლიტიკა მტკიცებულებებსა და უფლებებზე დაფუძნებულ მიდგომას ეფუძნება

საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების სამოქმედო გეგმის შეფასების შედეგად გამოვლინდა, რომ მისი შემუშავების პროცესში ახალგაზრდების საჭიროებები სათანადოდ შესწავლილი და გათვალისწინებული არ ყოფილა. შეფასების თანახმად, საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული პროგრამების, პროექტებისა და ღონისძიებების უმეტესობა არ ეფუძნება მტკიცებულებებს და, შესაბამისად, არ უპასუხებს ახალგაზრდების რეალურ საჭიროებებს.

მუნიციპალიტეტების დონეზე მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ახალგაზრდული პოლიტიკა ფრაგმენტულად ვითარდება. 2017-2018 წლებში საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ხელშეწყობით განხორციელდა მუნიციპალური პროგრამა – ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც 8 მუნიციპალიტეტში შეიქმნა მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტები. თუმცა სხვა მუნიციპალიტეტებში აღნიშნული პრაქტიკა არ დანერგილა. მუნიციპალიტეტების დონეზე ეფექტიანი ახალგაზრდული პოლიტიკის დაგეგმვისა და განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტების უფლებამოსილების გაზრდა.

მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების პრაქტიკის დანერგვისთვის სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს მეცნიერების ინტერდისციპლინური დარგის – ახალგაზრდული საკითხების კვლევის – განვითარებას, აგრეთვე ახალგაზრდობის მიმართულებით კვლევების რეგულარულად ჩატარებას. სისტემატურად უნდა შეფასდეს სახელმწიფოს მიერ ადმინისტრირებული ან მხარდაჭერილი ახალგაზრდული პროგრამების შედეგები და ზეგავლენა. ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტებით (სტრატეგია, სამოქმედო გეგმა) გათვალისწინებული პრიორიტეტები და პროგრამები კვლევების შედეგებსა და სათანადო მონაცემებს უნდა შეესაბამებოდეს.

მოსალოდნელი შედეგი 5.2. სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელებისას უწყებების კოორდინაცია გაუმჯობესებულია

ახალგაზრდული პოლიტიკის მიზნების მისაღწევად აუცილებელია შეიქმნას მართვისა და კოორდინაციის ისეთი მექანიზმები, რომლებიც უზრუნველყოფს ყველა დაინტერესებული მხარის ეფექტიან ჩართულობას როგორც ცენტრალურ დონეზე, ისე რეგიონებისა და მუნიციპალიტეტების დონეებზე. კვლევის თანახმად, საქართველოში პრობლემურია არა მხოლოდ სამთავრობო უწყებების, არამედ აგრეთვე საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებების კოორდინაციის უზრუნველყოფა.

ახალგაზრდული პოლიტიკის ეფექტიანი განხორციელებისთვის საქართველოს მთავრობამ უნდა გააუმჯობესოს კოორდინაციის მექანიზმი და უზრუნველყოს შესაბამის პროცესებში დაინტერესებული სამთავრობო უწყებების რეგულარული მონაწილეობა.

მოსალოდნელი შედეგი 5.3. ცენტრალურ და მუნიციპალიტეტების დონეებზე ახალგაზრდული პოლიტიკისა და პროგრამების შემუშავების, განხორციელებისა და მონიტორინგის პროცესში ახალგაზრდების მონაწილეობა უზრუნველყოფილია

ახალგაზრდებთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში მათი მონაწილეობა სპონტანური და არასისტემატურია. ცენტრალურ დონეზე ახალგაზრდებთან საკონსულტაციო შეხვედრები მხოლოდ კონკრეტული ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტის შემუშავებისას იმართება, ხოლო მუნიციპალიტეტების დონეზე ახალგაზრდები აღნიშნულ პროცესში თითქმის არ არიან ჩართული.

გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში ახალგაზრდების მონაწილეობა ახალგაზრდული პოლიტიკის მართვის აუცილებელი ელემენტია. მის უზრუნველსაყოფად საქართველოს მთავრობამ ხელი უნდა შეუწყოს თანამონაწილეობითი მართვის კულტურის დამკვიდრებას, აგრეთვე ახალგაზრდებსა და ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან სტრუქტურული დიალოგის მდგრადი პლატფორმების შექმნას როგორც ცენტრალურ, ისე მუნიციპალიტეტების დონეზე.

მოსალოდნელი შედეგი 5.4. სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელებისა და მონიტორინგის სისტემა გაუმჯობესებულია

საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარების სამოქმედო გეგმის შეფასების შედეგად გამოიკვეთა პოლიტიკის მონიტორინგის სისტემის ხარვეზები, რომლებმაც სამოქმედო გეგმის განხორციელებაზე უარყოფითი გავლენა მოახდინა. ეს ხარვეზებია: მონიტორინგის სისტემის სისუსტე, რასაც განაპირობებს კვლევისა და ინფორმაციის (მონაცემთა) შეგროვების მიმართულებით არსებული ხარვეზები; საქართველოს სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტსა და სამოქმედო გეგმაში გაზომვადი ინდიკატორების სიმწირე; მონიტორინგის პროცესში სამოქალაქო სექტორისა და ახალგაზრდების ჩართულობის დაბალი დონე.

პოლიტიკის მონიტორინგის სისტემის გასაუმჯობესებლად სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს მონიტორინგის ერთიანი ჩარჩოს შემუშავებას ე. წ. ახალგაზრდული ინდექსის დანერგვით, რომელშიც ინტეგრირებული იქნება გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების შესაბამისი ინდიკატორები, აგრეთვე უნდა უზრუნველყოს პოლიტიკის მონიტორინგის პროცესში ახალგაზრდული ორგანიზაციებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების ჩართულობა. საქართველოს საკანონმდებლო ხელისუფლებამ უნდა განახორციელოს სათანადო საზედამხედველო საქმიანობა.

IV. კონცეფციის განხორციელება და მონიტორინგი

კონცეფციით განსაზღვრული სტრატეგიული პრიორიტეტების განხორციელება დაევალება საქართველოს ცენტრალურ ხელისუფლებას და ეთხოვება ადგილობრივ ხელისუფლებას. კონცეფციით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად საჭიროა საქართველოს ადმინისტრაციული ხელისუფლების ორგანოებისა და ახალგაზრდული პოლიტიკის სფეროში სხვა დაინტერესებული მხარეების მჭიდრო კოორდინაცია და თანამშრომლობა.

საქართველოს მთავრობა დაინტერესებულ მხარეებთან კოორდინაციისთვის უზრუნველყოფს შესაბამისი მექანიზმის გამართულ ფუნქციონირებას პოლიტიკურ (უწყებათაშორის) და ტექნიკურ (სამუშაო ჯგუფის) დონეებზე. ეს გულისხმობს როგორც ვერტიკალურ, ისე ჰორიზონტალურ კოორდინაციას. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – ახალგაზრდობის სააგენტო ხელს შეუწყობს კოორდინაციის მექანიზმის შემუშავებას, საქმიანობასა და ანგარიშგებას.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – ახალგაზრდობის სააგენტო კონცეფციით გათვალისწინებული შედეგების მისაღწევად უზრუნველყოფს ახალგაზრდული პოლიტიკის დოკუმენტების (სტრატეგია, სამოქმედო გეგმა) შემუშავებასა და საქართველოს მთავრობისთვის დასამტკიცებლად წარდგენას.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – ახალგაზრდობის სააგენტო მისი კომპეტენციისთვის მიკუთვნებულ საკითხებზე შეიმუშავებს შესაბამის პროგრამებს, უზრუნველყოფს დაინტერესებული მხარეების შესაძლებლობების გაზრდას და ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტების დონეზე ახალგაზრდული პოლიტიკის განვითარებას.

ადგილობრივმა ხელისუფლებამ თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ხელი უნდა შეუწყოს კონცეფციით განსაზღვრული სტრატეგიული პრიორიტეტების განხორციელებას, აგრეთვე მუნიციპალიტეტების დონეზე ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელებას.

საქართველოს პარლამენტის სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტი პასუხისმგებელია კონცეფციის განხორციელების ყოველწლიური მონიტორინგისთვის. ამ მიზნით აღნიშნული კომიტეტი არანაკლებ წელიწადში ერთხელ მოისმენს საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ახალგაზრდობის სააგენტოს ანგარიშს კონცეფციით გათვალისწინებული მიზნების მიღწევის შესახებ. ამ ანგარიშის მოსმენის შემდეგ ეს კომიტეტი მოამზადებს და გამოაქვეყნებს შესაბამის დასკვნას.

კონცეფციით გათვალისწინებული მიზნები მიღწეული უნდა იქნეს 2030 წლამდე.

